

učiteljica Ivana Dolinar iz Višnje gore. — V. Razvoj ljudskega šolstva za vladanja cesarja Franca Jožefa I. Poročal nadučitelj Frančišek Rant iz Badeč. — VI. Kako se naj s pridom goji ljubezen do domovine v ljudski šoli? Predavala Amalija Koba iz Kostanjevice.

Zvonček objavlja v 10. letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Naš Jožek. Zlatko. Pesem. — 2. Zgodba o lahkovernem mlinarju Tomažu Juraj Pangrac. Povest. — 3. Prva hruška. Podoba. — 4. Oh, polu težav je in bridkosti že sam začetek učenosti! Podoba. 5. Mladi fizik. J. N. Poučni spis. — 6. Jesenski darovi. Podoba. — 7. Krčmar Martin. J. P. Povest. — 8. Petačev Mihec. F. Studenka. Povest. — 9. S polja. E. Gangl. Pesem s podobo. — 10. Gologlav. K. C. Poučni spis. — 11. Pouk in zabava. Kozel. Senčna podoba. — Demant. Zvonko Adamič. — Kolone. Iv. Kiferle Uglasbena pesem. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropolskega.

Domače ognjišče. Izšla je skupno 8. in 9. številka tega krasnega lista s to-le vsebino: 1. Jerica Zemljanova: Matere, vzgajajte nam poštene hčere in vrle žene! — 2. M. Kabaj: Sola in dom. — 3. Ferdo Plemič: Bojazen pred denarjem. — 4. Janko Polak: Kdo je kriv? — 5. Domači zdravnik. Dr. E. Bretl: Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe? — 6. Slike iz vzgoje. Anton Pesek: Kdo je naučil Lojziko in Frančka lagati? — 7. Dopisi. — 8. Listek. Ivo Trošt: Proroške besede. — 9. Drobštine. — Priporočajte, širite „Domače ognjišče“!

Naša bodočnost, priloga „Domačemu ognjišču“, objavlja v 2. let. številki to-le bogato vsebino: 1. A. Pesek: Pisma slovenski mladini: 1. Z uma svetim mečem! — 2. Fran Kolodnik: Julče. Povest. — A. S. Prisavski: Resnice — cvetice. — 4. Juraj Pangrac: In vendar ga je zmodrilo! Povest. — 5. Bloc-Podravski: Matere velikih ljudi. — 6. Razgled po domu in svetu: 1. Zdravje. 2. Raznoterosti. — V 3. številki tega lista pa imamo to-le vsebino: 1. Andrej Rapè: Po zemlji je hodila ljubezen. — 2. Juraj Pangrac: In vendar ga je zmodrilo! — 3. Fran Kolodnik: Julče. — 4. Bloc-Podravski: Matere velikih ljudi. — 5. A. S. Prisavski: Resnice — cvetice. — 6. Andrejev: Slovenec sem! — 7. Razgled po domu in svetu: 1. Zgodovinske črtice. 2. Raznoterosti. — Priporočamo najtopleje.

Slavnostni red za proslavo cesarjeve 60 letnice v ljudski šoli. Sestavil Anton Kosi. — Natisnila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Založil izdajatelj (A. K. v Središču). Cena 1 K. — Marljivi tovariš Anton Kosi je sestavil to jubilejsko delo po določilih ukaza c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 7. maja 1908, št. 8331. — Delo je lepo tudi v tehničnem oziru ter se samo hvali.

Knjige „Matiče Slovenske“ se vse tiskajo in izidejo brezdomno pred Botičem. P. n. gg. poverjeniki, ki za letos še niso poslali članarine, naj blagovolijo to storiti čimprej. Poedinci morejo denar (4 K) poslati tudi direktno Matici v Ljubljano, samo naj po možnosti navedejo, pri katerem poverjeništvu so doslej dobivali knjige.

Književna objava. Tiskana je moja brošura „Slobodna Škola“. Obseza štiri pole. Papir je lep in jak. Cena 70 vin.

Dobi se v knjigarni Trpinca v Zagrebu in pri meni Zagreb, Prilaz 52.

Davorin Trstenjak.

Anketa Jednoty Komenského o učiteljských akademických: — Zvláštní otisk z „Podagog. Rozhledů“ roč. XXI. — V Praze. 1908. — O knjigi izpregovorimo pozneje.

Politiški pregled.

Socialnodemokratska državna konferenca o dogodkih v Ljubljani in Pragi. V socialnodemokratski državni konferenci so se, ko so dokončali razpravo o ogrski volilni reformi, posvetovali tudi o narodnostnih bojih v Avstriji. Predsednik Pernerstorfer je poudarjal, da šovinizem v Avstriji zopet bujno poganja in da treba proti temu zavzeti odločno stališče. Čeh Soukup je za vir vsemu zlu označil kurialne deželne zbornice. V češkem deželnem zboru vladajo na eni strani fevdalci, na drugi demagogi. Vse javne institucije treba demokratizirati in ustavno reformirati na podlagi avtonomije. Schäfer je poudarjal, da Nemci v češkem deželnem zboru zato obstruirajo, ker bi radi preprečili volilno reformo. Naposled je soc.-demokratska državna konferenca sklenila resolucijo, v kateri obsoja narodno hujskanje v manjšinskih okrajih. Na Ljubljano se nanaša sledeči pasus: „Na državni konferenci zbrani zastopniki proletariata avstrijskega pa protestujejo tudi proti temu, da je državna oblast te demonstracije proti narodnim manjšinam zlorabila v to, da je posegla zopet po metodah stare policijske države, da je proti svobodnim državljanom mobilizirala oboroženo silo, da škodo na lastnini povrne s človeškim življenjem. Državna konferenca protestuje proti krvavim nasilstvom orožništva in vojaštva, naj bodo njega žrtve Nemci ali Slovani, in zahteva strogo kazen za vse teh izgovorov krive uradnike in vojske.“ — Naposled zahteva državna

konferenca socialne demokracije uvedbo splošne in-enake volilne pravice za deželne zbornice ter obsoja vlado, ki noče resnega narodnega pomirjenja na podlagi ustavne reforme, temveč baranta s strankami in koncesijami.

Dalmatinsko jezikovno vprašanje.

Iz Zadra javljajo: Hrvaški poslanci so imeli te dni plenarne konference, ki so se jih udeležili tudi srbski poslanci. Razpravljali so predloge, tičeče se rešitve dalmatinskega jezikovnega vprašanja, ter so pretresali jezikovno predlogo točko za točko. Na željo namestnika Nardelliya ostanejo podrobnosti tajne. Kakor se čuje, je večina hrvaških poslancev sprejela vladno predlogo kot podlago razprave. Hrvaški poslanci so namestniku na predlogo že odgovorili. Jezikovna predloga temelji na načelu, da ima italijanski jezik veljati kot drugi deželni jezik.

Andrassyjev volilnoreformni načrt za Ogrsko. Ogrska volilna reforma je zagledala beli dan v obliki Andrassyjevega načrta, ki upa, da bo z njim v zbornici prodrli. Volilna reforma ni ne enaka pa tudi ne direktna. V glavnem je takale: Volilno pravico imajo vsi ogrski državljani, ki so dovršili 24. leto brez ozira na to, ali znajo pisati in brati ali ne. Vendar pa bodo analfabeti svojo volilno pravico zamogli izvrševati le indirektno po volilnih možeh. Teh analfabetov bo 127.000. Direktno bo volilo 2.617.988 (to so torej tisti, ki znajo pisati in brati). Teh 2.617.988 pa bo razdeljeno v tri razrede, in sicer: Po en glas bodo imeli tisti, ki znajo pisati in brati. Teh je 1.534.000. Po dva glasova bo imel vsak, ki je a) absolviral 4 srednješolske razrede, b) ki zna pisati in brati ter plačuje vsaj 20 K direktnega davka, c) ki zna pisati in brati in ima vsaj enega moškega službenca, d) ki zna pisati in brati in je vsaj pet let pri enem delodajalcu, d) ki zna pisati in brati, je vsaj 32 let star, je doslužil vojske in ima vsaj dva otroka. Ta skupina bo štela 863 tisoč 267 volilcev. Po tri glasove bodo imeli a) tisti, ki so absolvirali popolno srednjo šolo, b) tisti, ki znajo pisati in brati ter plačujejo vsaj po 100 K direktnega davka. Ta kategorija šteje 217.721 volilcev. Kar se tiče narodnosti, bodo Madjari dobili 61,8%, Nemci 15,2%, Slovaki 10,3%, Romuni 7,4%, Rusini 0,5%, Hrvati 1,1%, Srbi 2,4%, druge narodnosti 1,3% vseh glasov. Delavstvo, ki šteje 34,1% vsega prebivalstva, bo dobilo 36,9% vseh glasov. In ta čudna stvar se slučajno imenuje — volilna reforma.

Srbija. Kakor poročajo srbski listi, so kralju Petru odgovorili vsi evropski vladarji, da ga tako dolgo ne morejo sprejeti, dokler ne bodo vsi udeležniki umora kralja Aleksandra iz armade odstranjeni. Kakor hitro se to zgodi, bodo kralju Petru odprta vrata na vse evropske dvore.

Proglasitev Bolgarske za kraljevino. Knez Ferdinand se je 4. t. m. pripeljal iz Bukarešte. V dunavskem pristanišču so ga pričakovali vsi ministri in drugi visoki dostojanstveniki. Ministrski svet je trajal pozno v noč. Zjutraj ob 8. se je knez Ferdinand z ministri odpravil v Tirnovo, staro bolgarsko prestolnico, kjer je slovesno proklamiral Bolgarsko za neodvisno in jo proglasil za kraljevino. — Sodi se, da je zaradi proglasitve Bolgarske za kraljevino vojna med Turčijo in Bolgarsko neizogibna.

V gorškem deželnem zboru traja obstrukcija naprej. Uganjajo jo slovenski klerikaleci in laški liberalci. Ta lepa družba ubija čas in slepi ljudstvo! Seveda obstruirajo tudi deželni glavar Pajer in njegov namestnik dr. Gregorčič. Pod solncem je vse mogoče!

Češki shod o ljubljanskih dogodkih. Dunajski Čehi so priredili 30. pret. m. velik ljudski shod, na katerem je govoril Etbir Kristan o ljubljanskih dogodkih. Natančno poročilo o tem govoru podati je iz tiskovnopisnih oziror, žal, nemogoče. Kristan je velementno napadal barona Schwarza, ki je edini provzročil s svojo nerodnostjo in nesposobnostjo demonstracije in izgrede. Ostro je nadalje obsojal postopanje vojaštva, ki je s svojo okrutnostjo zakrivilo prelivanje krvi. O tiskovnih razmerah je rekel Kristan: Če danes piše kak list v Ljubljani resnico, se ga konfiscira, na Dunaju, v Gradcu in Pragi pa se lahko listi lažeje, kolikor hočejo, ne da bi se jih zaplenilo. Če se v Ljubljani na primer piše: Poročnik Mayer je dal brez vzroka streljati na ljudi, se v Ljubljani dotični list takoj zapleni. Toda naj se baron Schwarz trudi, kolikor hoče, resnica o grozovitih dogodkih v Ljubljani bo le prišla na dan. Dogodki v Ljubljani dokazujejo, da ne živimo v pravni, marveč v policijski državi. — O ljubljanskih dogodkih izide brošura v nemškem, francoskem in angleškem jeziku.

Adreso slovenskega ženstva v Ljubljani na ministra Praška je podpisalo 5000 slovenskih žena in deklet. Odposlana je bila 30. pr. m. imenovanemu ministru.

Poboljšanje plač državnim uslužbencem. S 1. oktobrom je stopil v veljavo zakon, ki dovoljuje naknadni kredit 4 in pol mil. kron za leto 1908 v svrhu izboljšanja materialnega položaja posameznih kategorij delavnih uslužbencev.

„Arbeiter Zeitung“ očita Avstro-Ogrski, da je nje politika nejasna in da si ustvarja le sovraštvo v Bosni in Hercegovini.

Očita tudi naši diplomaciji, da spletarki z Bolgarsko, a da doživi s tem fiasco, dočim bo Rusija zopet triumfirala.

Splošno starostno zavarovanje.

V ministruv za notranje stvari na Dunaju so se vršila posvetovanja glede na splošno starostno zavarovanje. Načrt je popolnoma dogotavljen. Ugodi se ne samo delavcem, temveč do gotove meje tudi malim kmetom in obrtnikom. Predložil se že v prvi seji poslanske zbornice.

Dijaško gibanje na Ruskem.

Iz Petrograda poročajo dne 3. t. m.: Vseučilišče je zasedeno po policiji. Veliko število dijakov ni prišlo danes na predavanja. — Iz Moskve poročajo dne 3. t. m.: Danes se je vršil shod, ki se ga je udeležilo okoli 4000 dijakov in tudi odposlanci petrograjskega vseučilišča. Shod je sklenil organizirati vsesrski dijaški štrajk, ako naučni ministar ne umakne svoje okrožnice, s katero se omejuje avtonomija visokih šol. — Iz Harkova poročajo dne 3. t. m.: Shod na katerem je bilo 2500 dijakov, je sklenil pridružiti se resolucijam petrograjskega in moskovskega dijaškega shoda.

Vestnik.

Pomagajte! Neki tovariš na Kranjskem, ki nas prosil, naj ga ne imenujemo, je bil zaradi gonje svojih sovražnikov suspendiran. Pustili so mu letnih 946 K 66 v. Nahaja se v obupnem materialnem položaju. Hči mu je na učiteljsku v Gorici, sin v Kopru. Za oba plačuje mesečno 82 K, sam pa dobi 78 K na mesec. Apeluje na vse slovansko učiteljsko, da mu priskoči v tem žalostnem stanju na pomoč. Darove sprejemamo mi, ki jih bomo izkazovali v listu ter pošiljali imenovanemu tovarišu.

„Slovenski Gospodar“ se je v poročilu o letošnji skupščini „Zaveze“ obregnil nad učiteljskim, češ, da sta njegova edina ideala boj zoper klerikalizem in izboljšanje učiteljskih plač, ter kar naravnost čuva ljudstvo zoper regulacijo učiteljskih plač. Da se ljudstvo v tem oziru pouči, širite tovariši in tovarišice, Peskov referat „Regulacijo učiteljskih plač“ med narod, da spozna upravičenost naših zahtev. Potrebno pa bi tudi bilo, da se izvršni Ganglov referat „Sola in kmetiško vprašanje“ izda v posebni brošuri, da se razširi med narod, da vidi, da se učiteljsko poteguje za reformo ljudske šole v kmetiškem smislu, da hočemo ljudstvu dobro. Prepričan sem, da bi ta brošura pridobila šoli in učiteljskim marsikaterega prijatelja, ker bi uvidel, da nismo taki, kakor nas črtnijo, temveč da imamo srce za kmetiško bedo ter da iščemo pomoči zanj in da delamo za blagor naroda!

Za slogo. Izvrševalni odbor narodno-napredne stranke je imel pretekli teden sejo, na kateri je soglasno sklenil, najstopi dr. Tavčar v njegovem imenu v dotiko z dr. Susternšičem in zve, če se da doseči sporazumenje med narodno-napredno in S. L. S. v svrhu skupnega postopanja v narodnih stvareh.

Tovariš Ivan Lapajne, ravnatelj v p. v Krškem, se zavzema v „Našem Listu“ za to, naj narodno-napredna stranka in S. L. S. postavita za bodoče nadomestne volitve v deželni zbor kranjski kompromisne kandidate. Ker se je začelo delovati za slogo, se morda tov. Lapajnetu izpolni želja, čeprav nimamo mnogo upanja.

Poročil se je tov. Fran Grajland, učitelj v Kostanjevici, z gospodično Friciko Šetinčev. Obilo sreče!

Samostojni krajni šolski svet za Spodnjo Šiško se je prvkrat volil. Voljeni so: Viljem Maurer, Fran Burger, Dragotin Mohar, Miha Bizjan, Jakob Kogovšek. Namestnika: Anton Homan in Anton Vernik. Krajni šolski nadzornik ostane A. Pogačnik.

Glasbena matica v Celju. Pogoji za ustanovitve Glasbene Maticе v Celju so izpolnjeni. Šola za petje, klavir in gosli se otvori 1. novembra.

Prepovedane cigarete. Vse županije na Ogrskem so strogo prepovedale otrokom pod 15 leti pušiti cigarete ali tobak. Tudi so zapovedale trafikantom, da ne smejo otrokom pod 15 leti nobenega tobaka predati. Ta prepoved bi bila tudi pri nas na mestu. Izostal bi marsikak požar in tudi bolj zdrava in krepka bi bila naša mladina!

Osebnе vesti na Kranjskem: Ana Erzinova je imenovana za suplentko na šoli v Semiču. Marija Zakrajščkova, prov. učiteljica v Spodnjem Zemonu, je v isti lastnosti premeščena v Smihel-Stopiče. Provizorična učiteljica Marija Bitenčeva je prestavljena iz St. Vida nad Ljubljano v Presko. Učiteljica Evgenija Pehanijeva v Logatcu je dobila zaradi bolezni dopust, suplira jo Ljudmila Juvanova. Marija Galetova v Cerknici je šla zaradi bolezni na dopust, nadomešča jo Roza Svetičeva iz Trnja.

Osebnе vesti na Štajerskem: Nadučiteljica sta postala Ferdinand Spranger iz Št. Ilje v Veržeju in Anton Glaser od Št. Janja v Vini gori v Remšniku. Definitivni učitelji, oziroma učiteljice so postali: v Kapeli pri Brežicah dosedanja začasni učitelj od Sv. Petra pod Sv. Gorami Franc Vadnel; v Sromljah dosedanja suplentinja v Hrastniku

Antonijsa Danegu; v Zdolah ondodna začasna učiteljica Ljudmila Šireljeva; v Spitaliču začasni učitelj v Cadramu Ivan Keržič; v Vurberku ondodna suplentinja Ivana Lešnikova. Učitelj na Ponikvi Tomaž Grabin učiteljica Antonija Likarjeva sta na lastno prošnjo upokojena, in sicer prvi stalno, druga pa začasno. Učiteljici v Pišceh Rozi Proskarjevi se je dovolilo, da se poroči z ondodnim učiteljem Josipom Bohincem.

Umrla je v Ljubljani Ana Podrekarjeva, učiteljica na Viču. Pogreb je bil dne 7. t. m. R. i. p.!

Razbojniški napad na učiteljico pri belem dnevu. Gospa Marija Polakova, učiteljica v Doleh pri Litiji, se je napolila 30. dne meseca septembra t. l. ob eni popoldne iz Dol v Sevnico. Tja je bila vabljena kot priča v neki posestveni zadevi. Romantična pot in lepo vreme sta jo izvabila, da se je napolila peš do Badeč pri Zidanemmostu. V soteski pod Kumom jo je napadel razbojnik pri belem dnevu, t. j. ob pol treh popoldne. Na levo skalo, na desno peneti se potok Sopota in zopet skala. Srčnemu možu bi upadlo srce in kaj ne bi slabotni ženski ob nenavadnem napadu, ob vršanju penete Sopote in ob groznih besedah: „Denar sem, ali te pa zabodem!“ In prijel je razbojnik svojo žrtve za lase, jo potegnil nazaj, in gledala sta si v oči. Strašne so bile razbojnikove oči v trenutku, ko je ustil: „Denar sem, ali te pa zabodem!...“ In v rokah se mu je zasvetil svetlonabrušen nož. Srčnemu možu bi upadlo srce ob nenadnem napadu in kaj ne bi slabotni ženski. Dala mu je torbico, v kateri je imela robček, ključek, povabilo k sodnji, zavojček za cigarete in denar. In spustil se je, čež peneto se Sopoto v gozd. Vso zadevo je preplašena gospa naznanila na orožniški postaji v Badačah pri Zidanemmostu. Orožniški postajevođa g. Lavrič je ukrenil takoj vse potrebno, da se razbojnika izsledi. Že v zgodnjem jutru se je napolil sam v spremstvu edinega tovariša, ki je šle na poizkušnji, v Kumsko sotesko in v Kumske hribe. Ne moremo si kaj, da bi ne pohvalili na tem mestu spretnosti in požrtvovalnosti orožniškega postajevođe g. Lavriča. Brez hrane in pijače je letal od ene zjutraj pa do starih popoldne s svojim tovarišem, ki je šle na poizkušnji, po Kumski soteski in po Kumskih hribeh. Uspeh prvega dne je bil zadovoljiv. Doseglo se je kolikorotiko. Da ni moč misliti na jasnost že sedaj, je uverjen vsakdo, kdor pozna Kumsko sotesko in Kumske hribe. Sum leti najbolj na nekega 20—30 let starega moškega še dokaj lepe zunajnosti. Mož je vitek, ozkega nosu in bledega obraza. Najbolj ga označuje praska na enem uhlju. Pod nosom ima rjave brčice. Obleden je v rjavo obleko. Nosi poletno srajco z rdečim, vrvičastim podvezkom. Kdorkoli bi ga videl, naj ga ovadi takoj najbližji orožniški postaji. — Da smo poplali vse to tako podrobno, nas sili mnenje, da ni napačno opozoriti na podkumsko sotesko vse one, ki potujejo tuintam tako brezskrbno skozi njo. Ob tem nam sili v spomin tudi dejstvo, da v razdalji 6 ur ni niti ene orožniške postaje. V tej razdalji kliče lahko človek na pomoč z zverinskim glasom, a doklical ne bo nikogar. Ali bi res ne bilo moč ustanoviti v Doleh pri Litiji orožniške postaje? Na Doleh se orožnikov ne brani živa duša. Tudi za stanovanje bi bilo oskrbljeno. G. Vrtačnik star. ima lepe prostora. Če je pa v Doleh pri Litiji preblizu, gotovo bi se orožnikov tudi v Št. Jurju pod Kumom ne branili. Varnost je draga vsakemu. Orožniki pa tudi niso lovski psi. Toliko gotovim c. kr. oblastem v resen preudarek!

Po Hrastniku lažejo nemškutarji na vse mogoče načine zoper slovensko šolo. Opozorjamo Slovence, naj ne verujejo vsega, kar slišijo, pač pa naj se sami prepričajo o resnici! Amar & Comp. se boje, da bo polagoma njihova šola prazna, in zato si bodo izkušali pomagati na razne mogoče načine.

Nemiri na učiteljsku v Kopru. Na koprskem učiteljsku je začelo zopet vreti, in sicer na italijanskem oddelku. Dijaki se pritožujejo, da učitelji ne znajo dovolj italijanski. Posredujeta društvi učiteljev („Federazione“ in „lega degli insegnanti“), ki sta poslali naučenemu ministruv brzojavko, v kateri prosita za odpravo nedostatkov.

Tečaj za pletenje košev so otvorili v Sovodnjah s 1. oktobrom t. l. Poučuje g. Uršič, dosedanja učitelj pletarske šole na Žagi.

Obrotno šolo za mizarje otvorijo s 1. novembrom t. l. v Solkanu. Potrebno in koristno!

Proti ustanovitvi nove italijanske gimnazije v Pulju na stroške dežele in puljske občine je protestiral ljudski shod, ki ga je priredila v Pulju „Narodna radniška organizacija“. Ta protest se je naznanil ministrskemu predsedniku baronu Becku in naučenemu ministru dr. Marchetu.

Preizkušnje učiteljske usposobljenosti za občje ljudske in meščanske šole se začno na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici dne 4. novembra t. l. ob 8. uri popoldne. — Pravilno opremljene prošnje se imajo predložiti predpisanim potom do 15. oktobra t. l. ravnateljstvu c. kr. izpraševalne komisije za občje ljudske in meščanske šole v Gorici.

Sedaj pridejo Gorenjci! V nedeljo, dne 11. t. m., na veliko ljudsko slavo, ki se vrši v Lescah po domače pri „Krištovu“ na